

RÉVÉSZ BÉLA

SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Politológiai Tanszék, egyetemi docens

A Fekete Doboz és a rendszerváltás filmes dokumentációja

A Fekete Doboz nevű független videófolyóirat, korabeli önmeghatározása szerint „állami filmgyártástól, cenzúrától és bürokráciától mentes alkotóközösség”, 1987 tavaszától működik. Hosszas engedélyeztetési procedúra után, 1989 február végén kapták meg a Minisztertanács hivatalának engedélyét filmek készítésére és kazettán történő terjesztésére. Kezdetől fogva az volt elképzelésük, hogy olyan dokumentumfilmeket készítsenek, amelyekre a hivatalos nyilvánosság orgánumai nem tudtak, nem akartak vagy mertek vállalkozni. Nem véletlen a médiatörténeti hasonlóság a szintén ekkoriban létrejött Magyar Narancssal vagy a Tilos Rádióval. Évtizedek múltán már látható, hogy megvalósult a Fekete Doboz eredeti célkitűzése: egy olyan archívum megteremtése, amely az utókor számára hűen tükrözi a közelmúlt magyarországi és kelet-európai változásait, akkoriban még annak sejtése nélkül is, hogy ezen az események sora a későbbiekben majd a „rendszerváltás” elnevezést kapja. Politikátörténeti szempontból nehezen túlértékelhető döntésnek bizonyult, amikor az ellenzéki kerekasztal pártjaitól és szervezeteitől kizárólagos forgatási engedélyt kaptak üléseik rögzítésére. 1989 áprilisától december végéig mintegy 110 órát forgattak a tárgyalássorozatról. Nem túlzás, hogy a rendszerváltás valódi története nem ismerhető meg az itt rögzített „video-jegyzőkönyvek” közlése illetve a feldolgozásuk nyomán készült nyolc kötetes, „A rendszerváltás forgatókönyve” című könyvsorozat nélkül. Ezek a klasszikusnak mondható film-dokumentumok, valamint a Fekete Doboznak a rendszerváltás óta folytatott tevékenységének legjava ma már a Nyitott Társadalom Archívumának kezelésében állnak a kutatók, érdeklődők rendelkezésére.

A rendszerváltás képekben (Fekete Doboz filmvetítés)

A film után Elbert Mártával Révész Béla beszélget
